

IZKUŠNJE DELOVNE SKUPINE ZA NENASILJE V ZDRAVSTEVNI NEGI S PREPREČEVANJEM NASILJA NA DELOVNEM MESTU

Nasilje in spolno nadlegovanje na delovnih mestih medicinskih sester v Sloveniji (2011)

Povzeto po članku v Utripu (januar 2012).

Iz populacije 18.624 je bilo v vzorec vključenih 3756 enot. Na anketni vprašalnik jih je odgovorilo 692.

Kar 78,5 % zaposlenih v zdravstveni in babiški negi je že zaznalo nasilje v svojem delovnem okolju, 60,5 % anketiranih pa je že neposredno doživelo nasilje. V primerjavi z drugimi oblikami nasilja je psihično nasilje najbolj pogosto zaznana in doživeta oblika nasilja, spolno nasilje (fizično in verbalno) pa najredkeje. Med anketiranimi, ki so zaznali psihično nasilje, je 12,3% takih, ki psihično nasilje opažajo redno, 34,8 % pogosto in 29,3 % včasih. Specifično obliko psihičnega nasilja – mobing (trpinčenje na delovnem mestu) je do zdaj zaznalo 50,4 % udeležencev, 31,7 % udeležencev pa je že bilo žrtev mobinga.

Najpogosteje zaznani izvajalci psihičnega nasilja so pacienti, tem sledijo zaposleni v zdravstveni negi, zdravniki oz. zdravnice, svojci in v najmanjši meri drugi zdravstveni delavci. Predhodna študija, opravljena v Sloveniji (Klemenc, Pahor, 2004), je pokazala, da so najpogosteje povzročali nasilje zdravniki, tem so sledili pacienti in nato sodelavke medicinske sestre. Največ fizičnega nasilja zaposleni v zdravstveni in babiški negi doživljajo v urgentnih ambulantah in v domovih za starejše občane. Anketiranci so se različno odzivali na nasilje. Najpogosteje so se zaupali kolegici/kolegu (45 %) ali sodelavcu/sodelavki (43,4 %). Manj so se obračali na nadrejene osebe oziroma se pritožili (32,3 %). Kar 20 % anketirancev je odgovorilo, da niso nič naredili oziroma ukrepali, ker so menili, da se ne bi nič spremenilo (74,6 %); strah jih je bilo tudi možnosti izgube službe (30,2 %) ali pa so že imeli slabe izkušnje (21,2 %). Po mnenju anketiranih je za uspešno preprečevanje in obravnavo nasilja na delovnem mestu potrebno: poznavanje problematike (17,6 %), komunikacijske veščine (15,2 %) in veščine reševanja konfliktov (14,5 %). Sledita še: pravilnik o obravnavi nasilja v organizaciji (12,5 %) in zastopnik/zaupnik za reševanje primerov nasilja v organizaciji (12,1, %).

Več o raziskavi lahko najdete v tematski številki Obzornika zdravstvene nege, Letnik 46, Številka 2, Strani 105-188.

Zdravstvena in babiška nega - proti nasilju na delovnih mestih

Izjava za javnost (2012)

Zbornica - Zveza z novo nacionalno raziskavo opozarja na pojavnost nasilja na delovnih mestih medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov v Sloveniji in spodbuja k intenzivnejšemu preprečevanju nasilja na vseh ravneh njegove pojavnosti.

Mednarodne raziskave in strokovni članki priznanih avtorjev opozarjajo, da je nasilje na delovnem mestu prisotno v vseh sektorjih in med vsemi kategorijami zaposlenih. Skrbi podatek, da se četrtnina vsega nasilja na delovnem mestu dogaja v zdravstvenih poklicih. Prav medicinske sestre so med zdravstvenim osebjem na delovnem mestu najbolj izpostavljene nasilju.

Prvo raziskavo na to temo so pred dobrimi desetimi leti izvedli v Društvu medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Ljubljana, kar je tedaj vzbudilo veliko pozornosti tako v strokovni kot splošni javnosti. Od tedaj dalje pri Zbornici zdravstvene in babiške nege

Slovenije – Zvezi strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (Zbornici – Zvezi) deluje stalna delovna skupina za nenasilje v zdravstveni negi.

Med oktobrom 2010 in februarjem 2011 je raziskovalna skupina Zbornice Zveze izvedla obsežno vseslovensko raziskavo o prisotnosti nasilja na delovnih mestih v zdravstveni in babiški negi. V petek, 9. 12. 2011 je na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani potekalo strokovno srečanje, na katerem so predstavili teme, vezane na ta pereč pojav. Uvodni predavatelj je bil priznani strokovnjak prof. dr. Ian Needham iz Švice, <http://www.zbornica-zveza.si/Dokument.aspx?ID=116>, od domačih strokovnjakov pa so svoje strokovne poglede predstavili Mitja Muršič, Sonja Robnik, Metoda Dodič Fikfak, Doroteja Lešnik Mugnaioni, Majda Pahor in članice ter pridružene strokovnjakinje delovne skupine, ki so predstavile ugotovitve nove raziskave.

Navajamo nekaj ugotovitev:

Od 692 anketirancev je doživelo **fizično (telesno) nasilje** na delovnem mestu 14,9% vprašanih, največ v urgentni ambulanti (33,3%), v domu starejših občanov (28,7%), manj v posebnem zavodu (16,0%) in bolnišnici (15,3%), na domu, v zasebnih ustanovah in drugih delovnih področjih pa 10 (10, 2%). Največ anketiranih (74,8%) je navedlo kot storilca fizičnega napada pacienta, manj (11,2%) so bili storilci svojci, v majhnih deležih se pojavljajo kot storilci: medicinske sestre (4,3%,) zdravniki (3,8%), drugi zdravstveni delavci 2,0% in drugi 5,2%. Kot obliko fizičnega nasilja anketirance in anketiranci omenjajo udarce, izvajanje nasilja ob uporabi različnih predmetov in brcanje. Navajajo tudi pretepanje in grožnje s fizičnimi napadi.

Kar 78,8% medicinskih sester je že zaznalo nasilje v svojem delovnem okolju, 62% anketirancev pa je bilo že žrtev nasilja. V primerjavi z drugimi oblikami nasilja je **psihično nasilje** najbolj pogosto zaznana in doživeta oblika nasilja, **spolno nasilje** (fizično in verbalno) pa najredkeje zaznana in doživeta oblika nasilja. Med medicinskimi sestrami, ki so zaznale psihično nasilje, je 12,3% takih, ki psihično nasilje opažajo redno, 34,8% pogosto in 29,3% včasih. Specifično obliko psihičnega nasilja – **mobing (trpinčenje na delovnem mestu)** je do sedaj zaznalo 50,4% udeležencev, 31,7% udeležencev pa je bilo do sedaj že žrtev mobinga.

Doživljanje psihičnega nasilja in posebnih oblik tega (mobinga) med medicinskimi sestrami v Sloveniji je višje kot je to povprečje za različne poklice v Sloveniji (8% navaja European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2010), vendar v okvirih, ki jih podajajo mednarodne raziskave (De Marco in Di Fazio, 2011). Če prevedemo odstotek žrtev mobinga v število registriranih medicinskih sester ob koncu leta 2010 (približno 17.000, po podatkih Statističnega urada RS), bi to pomenilo, da je 5.389 medicinskih sester do danes že bilo žrtev mobinga, 8.568 medicinskih sester pa je mobing do sedaj že zaznalo v delovnem okolju.

Najpogosteje zaznani izvajalci psihičnega nasilja so pacienti, tem sledijo medicinske sestre, zdravniki oz. zdravnice, svojci in v najmanjši meri drugi zdravstveni delavci. Predhodna študija opravljena v Sloveniji (Klemenc, Pahor, 2004) je pokazala nekoliko drugačen vzorec najpogostejših izvajalcev nasilja: najpogostejši izvajalci nasilja so bili zdravniki, tem so sledili pacienti in nato sodelavke medicinske sestre.

Vpliv izobrazbe: raziskava je tudi pokazala, da medicinske sestre z več kot srednješolsko izobrazbo pogosteje zaznavajo in doživljajo oz. so žrtve psihičnega nasilja. Izobraževanje na sploh in ne le na področju prepoznave nasilja, posameznika okrepi z znanjem in spretnostmi prepoznave različnih vzorcev vedenja v okolju in tako poveča stopnjo občutljivosti na dogodke, ravnanja, posredno in neposredno izražena stališča. Tako okrepljen posameznik dogodkov ne obravnava več kot samoumevna («nič se ni zgodilo» oz. »običajni dogodek«), temveč jim pripiše pozitivni ali negativni vrednostni pomen.

Anketiranke in anketiranci so se v primeru doživetega nasilja pogosto **zaupali** kolegici/kolegu (45%) ali sodelavcu/ki (43,4%). Manj so se obračali na nadrejene osebe.(32,3%) . Zelo malo se jih je odločilo za prijavo nasilja nadrejeni osebi (21,9%), kar 50,2% anketirancev je odgovorilo, da **niso nič naredili oziroma ukrepali**, ker so menili, da se ne bi nič spremenilo, strah jih je bilo pred izgubo službe (20,3%) ali pa so že imeli slabe izkušnje (14,%).

Po mnenju anketiranih je **za uspešno preprečevanje in obravnavo nasilja na delovnem mestu potrebno**: poznavanje problematike (17,6%), komunikacijske veščine (15,2%) in veščine reševanja konfliktov (14,5%). Sledita še: pravilnik o obravnavi nasilja v organizaciji (12,5%) in zastopnik/zaupnik za reševanje primerov nasilja v organizaciji (12,1,%).

Razlogi, da je v zdravstveni negi in pri medicinskih sestrah v zadnjem desetletju manj strpnosti do nasilja, so po mnenju anketirancev naslednji: o nasilju nad medicinskimi sestrami se v družbi več govori (27,5%), medicinske sestre se bolj zavedajo svojih pravic (22,8%), s kolegicami/kolegi se zaposleni v zdravstveni negi tudi pogovarjajo o tej temi (15,9%), o nasilju (nad medicinskimi sestrami) poročajo tudi mediji (8,1%).